

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

Виходить 6 разів на місяць.

Ціна одного примірника 2 фен.

Ч. 5. ————— Вецляр. 25. С І Ч Н Я 1917. р. ————— III рік. Ч. 52.

Якого ми бажаємо миру.

Німецьке мирове пропозиція розкотилося широкою хвилею по всьому світу: щей зараз чути скрізь його відгук. Очі всіх людей зупинились на ньому: ждали відповіді аптанти—розв'язання трагедії. З напруженнєм слїдкували за подїями й ми, Українці. Рїзні думки, рїзні гадки були про те, на що зїйдуть переговори, що можемо чекати ми від миру.

„Вїстник С. В. У.“ мїстить в № 132 з цього приводу слїдуюче:

„Нїкому може не доводити ся з бїльшою трївогою стежити за змаганнями осереднїх держав примусити своїх противникїв до миру, як тїй полїтичнїй течїї в українському народї, що прїнципїально визнавала й визнає за найвїдповїднїщу для інтересїв українського народу тїсну злуку з осереднїми державами Европи, а волю України добачує в часї вїйни як наслїдок воєнного розгрому Росїї, що довїв би до окупації української територїї вїйськами згаданих держав“. Автор статї розглядає далї цїлий ряд сумних фактїв, що перейшли за всю вїйну через наше життє: перешкоди у нацїонально-українській роботї на окупованих землях пїсля тих надїй, якї жили в нашїм громадянствї: чутки про мир з Росїєю і замовчаннє україн-

ської справи, манїфест про автономїю Галичини й т. п. Мир пїсля всього згаданого видаєть ся непринадним, нїчого нам не обїцяючим. Цей мир не був би нашїм миром...

Вїйна трїває далї. Наше життє посуваєть ся крок за кроком наперед. Вїйна розбудила нас, вона й веде до цїли. Ми провадимо по всьому фронтї вїйну. Тут, у полонї, ширимо освїту, гуртуємо сили. Там, за кордоном, наші брати також не сплять, а домагають ся прав для українського народу. Нашї земляки, Сїчовї Стрїльцї, борють ся активно в дїйсних боях проти ненавистного царизму. Наша справа росте, здобуває нових прихильникїв, набирає ваги мїжнародної справи. Про це найкраще свїдчать голоси найвїдатнїщих мужїв, що висловились в анкетї, залагодженїй „Вїстником“ та „Ukrain. Nachr.“. Наводимо найцїкавіщі мїсця з неї:

„Росїйська правительствена система з її ненаситною завоївницькою жадобою заслугує в інтересї загальної культури людства на найрїшучїйше відкиненє й поборюванє. А для цього нема кращого способу, нїж усамостїненє Українцїв“, каже проф. Рудольф Ойкен.

„Не Московщина є властивою давньою Русю, а Україна... Коли Петро I. придбав титул царя Руси, то запротестував французький посол... Є не одна, а три Росії: одна—се Московщина, друга—стара Русь—Україна і третя—землі, придбані за час від Петра до Александра I-го, що не належать ні до першої, ні до другої. З відірванем цих останніх гальмуєть ся російську небезпеку, але не усовуєть ся... Остаточна безпека європейської культури може прийти щойно з хвилею відірвання та визволення України з під Москви... Усякий вислід сеї війни можемо повітати, коли він пособить живучости української справи“.. (проф. Рорбах).

„Яко холодні політики хочемо припустити, що велика більшість Українців лишить ся під російським пануваннем. Чи Москалі по війні вестимуть розумну національну політику, се ще питання... Тому для розвитку українського народу має дуже велике значінне те, щоб досить велика його частина лишилася поза російським пануваннем в умовах, які сприяли б духовій культурі“... (віце-презид. Держ. Ради Пернерсторфер).

„Для спокою і безпеки Європи та для тривкості й становища союзних тепер осередніх держав сеї часті світа має незвичайну вагу перешкодити, щоб український народ на далі насилувано з московського та польського боку“.. (проф. Шефер).

„Вже відбудова Польського Королівства, яка покінчує з великопольським сном про державу „від моря до моря“ дає пізнати, що осередні держави ніяким робом не допустять поодиноким, визволенням з російського ярма народам наново прийти в залежність, яка противить ся їх національній окремішности... Розвитку справи повинні Українці дождитись спокійно. Вже стукає німецький залізний кулак до брам Молдави й Бесарабії, але це не в звичаю осередніх держав виставляти вексель на вартости, які треба щойно здобути, або вибороти“.. (проф. Сальвісберг).

„Як би не скінчила ся війна, навіть у найгіршім разі не можна вигубити сього мужицького народу первісної сили, з його більше ніж тисячолітньою культурою... Рух його не швидше устане, аж осягне свою ціль—веселий український нарід у вільній державі. (проф. Фальк Шупп).

Все це кажуть чужинці—ті, що може

ніколи до того й не цікавились нами, „мужицьким народом“; це кажуть учені й політики—люде, що не балакають на вітер; це кажуть члени того народу, тих держав, у злуці з котрими бачимо нашу будучину. Це каже саме життя. Всі ці думки, весь ґрунт до розцвіту нашої справи дала війна. Уже й тепер ми можемо сказати, що кров братів наших лилася не дармо. Але ж... можливий, минулий вже мир, здавав ся нам невеселим. Старий гніт,—жандарми, революція, Сибір і тюрми стояли постарому перед нами. Там ми не бачили вже наших приятелів. Той мир показав тільки нам, що вага нашої справи, найперша сила—в нас самих; що придбали сами отут за час війни, що пізнали й зробили—те й наше, те й з нами.

Так промовляв до нас мир... Він промайнув уже. Ми знов стоїмо перед великими подіями. Знов виривають надії. І нині ми хочемо зазначити, що миру ми бажаємо иншого, не того, який підходив.

Коли буде певність в нашій волі, буде певність в самостійности України, коли залунають на рідних степах пісні наших сїчовиків—от тоді буде наш мир.

Б.

З И М О Ю.

Вітер холодний реве та лютує,
І котить ся сніг по землі,
Штучно мороз, мов маляр той, малює
Чудовії квіти на шклі.

В хаті нетопленій бідна вдовиця
І пятеро діток сидять;
Бідні діточки—жалко дивить ся—
Збіялись до купи й дріжать...

Меньше хлопятко лежить на рядниї,
І кашляє й стогне воно;
Холод гуляє в убогій хатині
І віє в діряве вікно.

Бідна матуся зітхає тяженько:
Йй жалко сиріток—дітей,
З жалю щемить їй у грудях серденько
І капають сльози з очей.

Голі і босі маленькі діти
На дворі ж лютує зима.
Вбогій хати нема чим нагріти:
Дровець ні полїна нема.

20. січня,
1917 р.

К. Очерет.

Нагодували.

Один полонений, звичайний земляк з України, побачивши, як його „камераді“, Французи й інші, смачно їдять гостинці з дому, почав і собі дошукуватись, чи не можна бува дістати чогонебудь від „отечества“. Прочув десь, що є дійсно за допомоговий Комітет. Нашкрібав туди прохання, післав його й чекав. Почина вже згорда поглядати на сусідів—і ми, мовляв, не послідні люде, що ми собі там не кажіть. Ось, думає, як пришлють мені сала тощо, то вже тоді побачимо, хто кого буде дражнити.

Та не так воно трохи сталось, як він міркував. Не знаю, як воно там у Англіїців та інших народів, хто в них думає про земляків, а в Росії ж ось як було.

Одному добродію щось обридло вже вештатись по рестораціях та сальонах, скучно зробилось: і гроші є й на війну не беруть, а скучно. От і задумав він учкурнути що-небудь таке, щоб і його знали. „А дай—каже—може таки допоможу й я де кому з своїх... увільнитись від фронту“. Тер ся він десь коло самого двірця, тому й не тяжко було це перевести. Доручили йому допомогу... ніби то полоненим. Найняв він у Петербурзі величезний будинок, скликав людей, накупив паперу, поставив чорнило—пишіть, хлопці! Ото ж і пишуть. Надходить незабаром і лист від нашого земляка. На лихо головному писарю було як раз дуже вже ніколи—спішив саме на бал. Зирнув він знехотя на лист та й кинув під сукно: „хай, каже, другим разом“. І вже нескоро десь аж через пів року попав ся він знов на вічі комусь. Роздививсь, поміркували над ним та й кажуть: „треба послати відповідь, а то ще, чого доброго, бунтуватись буде, як приїде; хай краще заспокоїть ся, бо дуже вже жалібно й рішуче пише“. Скомпонували гуртом відповідь, видруковали її, щоб була готова вже на будуче, як трапить ся щось подібне ще, послали. Дістає її Опанас (так звали нашого земляка), аж не тямить ся від радощів, читає:

„Состоящий под Августейшим Покровительством Ея Императорскаго Величества Государини Императрици Александри Феодоровни Комитет по оказанию помощи руским военнопленным, находящимся во вражеских странах, уведомляет Вас, что в лагерь, в коём Вы находитесь „7 сентября“ 1915 года ввслани для распределения между наиболее нуждающимися пленными сухарі, сахар, папириси. Председатель Комитета, член Государственного Совета, Сенатор Голіцин. За управляющаго канцеляріей комитета Кауфман. Петроград 1916 г.“

— Сухарі... Імператорська Величність пише „Ви“!.. Здурів чоловік, не зна, що й робити.

„Але ж... стривай, не тобі одному, а на всіх ідуть“...—кажуть йому збоку. Так, дійсно, „найбільше нуждаючим ся“. „Хто ж тут такий є, що найбільш нуждаєть ся? Ще чого доброго й мені не попаде нічого“. Похнюпив було голову, та трохи згодом знов розвеселіщав, почав чекати. День, другий проходить... тиждні вже налічує, а сухарів нема та й нема... А тут ще й сусіди з усіх боків зітхають: той показує листа, де жінка пише, що не має змоги переслати сала або сахару, бо на пошті не приймають; а той скаржить ся на те, що інтенданти покрали з пакунку усі кращі сухарі, а замінили їх своїми, чорними, червивими. Засумував наш Опанас: ходє все та картку по складах читає. Охляв бідолаха так, що й голосу не протягне — попробує „Боже, царя“ вивести, так тільки пара з рота йде. Пригадували ся французькі кекси та англійські консерви і багате на хліб „отечество“...

А в Росії, тим часом, Комітет з його підручними благоденствують. Недавно святкували його роковини: пили, їли, казали промови. Між иншим, порішили збирати після війни з полонених гроші на пам'ятник усім комітетським діячам за їх добрі діла.

Нині довідуємось, нібито провідника їхнього, кн. Голіцина, визначили вже на президента міністрів... Напевне за те, що добре допомогав...

І-ко Цікавий.

З таборового життя.

З нагоди Різдва й Нового року до нашого табору наспіли такі телеграфні привітання:

З Зальцведелю: „Всім організаціям пересилають Різдвяні й Новорічні вітання Зальцведельські Товариші“.

З Фрайштату (Австрія): „Всім організаціям і товаришам пересилаємо новорічні бажання в імені 13. організацій“.

Від нашого табору послано таку відповідь:

„В імені організацій дякуємо за Різдвяні й Новорічні вітання й бажаємо сього року обходити національне свято повстання Самостійної Української Держави“.

В т-ві „Воля“ відбула ся спільна дискусія дня 11. січня на тему: „Як перевести практичні вибори в нашому таборі на взір російських виборів на Україні, а другі вибори булиб в таборі на взір загального, рівного, безпосереднього й тайного права голосовання, яке буде на Самостійній Україні. Дискусія була дуже жива; найбільше балакали над тим, в який би спосіб притягнути до участі в таборових виборах тих тов., які тільки здалека приглядають ся до українського руху в нашому таборі. Багато тов-ів на зборах висказували ся за тим, щоб в такий спосіб вибрати роздавочний комітет, то певно кождий схоче голосувати. Біль-

шість згодила ся, щоб почати вже в слідуючій місяці перші вибори на взір російських, щоб у таборі тов-і побачили, як страшно кривдять московські вибори український робочий нарід. Рішено в кінці, щоб кожний губернський гурток т-ва „Воля“ вибрав по 1. представнику до виборчої комісії, яка має приготувати все до виборів, а то розділити табор на поодинокі губернії, полонених розбити на курії виборчі і т. д. Кандидати на послів будуть зі всіх укр. партій, як лівих так і правих. Будуть також кандидати від поміщиків, понів і т. д. Товариші із других товариств в таборі можуть вже застановитись, кого їм поставити в кандидати і з якої партії.

До кого мають зголосити ся кандидати на послів, скаже ще виборча комісія. Крім кандидатів, яких поставить якась партія (т-во), можуть бути ще кандидати „самозванці“, яких ніяка партія не ставить, але сам кандидат висуває свою кандидатуру.

Подольк.

Просвітна Громада ім. М. Драгоманова. 17 січня в Народному Домі відбуло ся віче з рефератом т-ша А. на тему: „Якої нам треба школи?“ Навішні думки визначних педагогів про те, що наука повинна відбувати ся лише на рідній мові, на мові батьків дитини, промовець докладніше снінив ся на Українській школі: якою вона була колись, в давнину, та як вона виглядає тепер під московським пануванням. Сумні наслідки сього панування: освічений і свободолюбивий народ опинив ся в тяжких кайданах кріпацтва, в неволі,—позбув ся рідної школи,

забув хто він, „ким, за що закутий“. Прикладами з життя змальовано було, яку велику шкоду робить московська школа на Україні.

Присутні товариші взяли живу участь в дискусії, підспираючи думки референта прикладами з власного життя. Тов. Б-ко каже, що російська школа його скалічила, посіяла розбрат в родині. Т. Г. зазначає, що через якийсь час по скінченню школи не вмів підписати ся. Т. П-ш. навів яскравий приклад, коли учень глузуваннями попа над рідною мовою змушений був до сліз від страшної образи батьків. Інші товариші (Ч., О. і багато інших) снінили ся на тому, яку кривду робить нашому народові салдатчина.

Багато з товаришів за браком часу не могли взяти участі в дискусії.

Через холод присутніх було трохи менше, ніж звичайно.

Гр. Ченко.

Т-во Старших ім. І. Мазепи. 17 січня відбули ся надзвичайні загальні збори т-ва Старш. ім. І. Мазепи. Т-во вибрало ревизійну комісію із 3-х членів для перевірки майна т-ва. По виборі комісії, обговорювалась справа бюджету на слідуючий місяць. Визнано потрібним дати запомогу писару, надрукувати статут, завести теки для переховування протоколів бльокових гуртків і т. и.; тому бюджет на слідуючий місяць, порівнюючи з попередніми, збільшено. Крім того призначено декілька членів, котрі мають написати історію розвою т-ва за 1916 рік. Виключено 2-х членів із т-ва, а третьому на його прохання поїхати на роботу дано відпустку.

Роковини 9. січня 1905. року.

12 літ минуло, як трапилась у Петербурзі 9. січня 1905 р. сумна подія. В сей день цар з його помішниками отверто виявив себе катом свого народу. Вся Европа з обуренням, з горячим протестом зустріла те, що заподіяв цар своїм підданним.

Тисячі, десятки тисяч робочого люду йшли безоружні, на чолі з знаменитим попом Гапоном прохати милости у царя. З портретом царським, з іконами й хоругвами посувалась величезна маса по вулицям до царського дворця. Там їх зустріли... пулями. Покотились безвинні голови робітників, дітей і жінок. Мало кому вдало ся вирятувати себе...

Цар побідив. Він міг спокійно й безпечно бенкетувати, запивати вином криваві жертви.

Як же цескоїлось? Може то було ненароком, помилково? Ні, гірка правда не те каже. Ця страшна різня була задумана й переведена в життя самим правительством. Провокатор Гапон підбурював, організовував довгий час робітників з тим, щоб підвести їх під скоростріли. Нарід дав обдурити себе. З щирою вірою в добрість „батюшки“ йшов він, щоб

уклонити покірні голови. Він ішов, не домогатись своїх законних прав, а прохати, жебрати. І в цім все лихо. Не в тім, що цар наш є виродок.—слабоумний, напівтемний, з почуттем ката чоловік. Не в тім, що він перейняв від батьків і дідів цілий скарб хижачьких замірів. Не в тім, що його трон підпірає ціле кубло [пройдисвітів, несовісних людей. А в тім, що люд після вікової боротьби з катами, після тяжкого досвіду повірив у якесь химерне каяття своїх ворогів. Він виявив цим свою слабкість, нікчемність. У Петербурзі, в осередку умових сил, там, де даєть ся тон усьому життю, звідки розходять ся по всій „матушкє“ Росії провідні думки—там, серед цвіту робітництва виникла така безпідставна думка—йти прохати царя! Щож тоді можна сказати про загаль, про темні маси того болюта, котре зветь ся Росією?! Годї дивуватись тому, що так легко його й досі дурять. Пішли... й замість милости дістали свинець у груди... з рук таких же темних, безсилих людей—тих, що досі не зрозуміли болючого викрику своїх братів—„не стріляй!“ Лише після цього страшного дня народ в очі побачив, що не ласки треба ждати від катів, що треба зубами впривати право на людське жит-

Також прийнято 3-х нових членів до т-ва, після чого обговорювались різні адміністративні справи. Далі ухвалено, щоби всі члени т-ва приймали активну участь при веденню читанок і рефератів по бараках призначеними для того членами Прогресивної Громади.

Жолудь.

Театр. В п'ятницю, 19. січня, муз. - драмат. т-вом ім. М. Лисенка поставлена була комедія І. Тобілевича „Сто тисяч“.

Ця комедія, що йшла минулого року й при тому ж складі артистів, є в тямку багатьох. Приказка „Опит і практика — велике діло“ тепер майже в кожного полоненого на устах.

Про зміст комедії свого часу вже писали в нашій часописі. Нового нічого не внесли артисти своєю грою, коли не згадувати т. Ш-ая, який кепсько заступив т. Б-ва в ролі Романа. Уміло виконав т. Ш-ль ролю Калитки, старого дуки. Мило виглядала його жінка Параска (т. К-жа). Не можна поминути й т. З-ка, який в ролі копача Бонавентури, доповнюючи автора пєси, вставив недотепний „жарт“ про рецензентів.

Взагалі вистава пройшла добре. *Я-го.*

В неділю, 21. січня, вистави не було, бо чогось бракувало до декорацій на сцені для наміченої пєси. Дуже не добре вийшло, що цей вечір, на який в табір приходило багато земляків з робітничих команд, пройшов без вистави. Надїємось, що на далі Муз.-драм. Т-во в подібних випадках буде ставити щось інше, коли намічена пєса чимсь не поспіє для вистави.

Чернигівський гурток т-ва „Воля“. 21. січня, у неділю, члени т-ва „Воля“ Чернигівської губер. зібравшись видбули реферат з дискусіями на тему: „Російський виборчий закон в Державну Думу“. Реферат держав т. Б., який ясно освітив всю неправду і шкідливість цього закону по відношенню до робітників і селян.

Згадано також було і за найліпше для робітників і селян загальне, рівне, пряме і тайне виборче право.

Після того вибрано зараз же тайним голосуванням одного кандидата на мужа довіри.

Вибрано також ревізійну комісію для перевірки майна гуртка.

Гурток Чернигівців відбуває збори й реферати не менше 2—4 разів на місяць, як і гуртки інших губерній.

Членів в чернигівському гуртку є 32.

Жолудь.

Т-во імени М. Лисенка, В понеділок 22. сього січня відбули ся звичайні загальні збори т-ва імени М. Лисенка в справі перевибору нового заряду. Уступаючий заряд складав справоздання з своєї 2-х місячної діяльності.

В одному із справоздань було зазначено, що в неділю, 21 сього січня, не відбула ся вистава по причинам, які не дали змоги здобути завчасно потрібних річей для декорацій. Зауважено належним до цього товаришам, щоби на будуче прикладати більше енергії і в таких випадках використовувати ті засоби, які є в розпорядимости.

Заряд вибрано новий. Збори пройшли жваво.

Невідомий.

те... Алеж,—яким безрадним він виглядав у цьому випадку, таким показав себе й далі в революції. Дуже вже міцно сиділи пани й паненятка—нічого з ними не вкоїли. Правительство віками зміцнювало своє становище; довгими роками виробляли й настановляли люди собі цих ненавистних звершників.

„Кожен наріц має те правительство, якого заслугує“. Московський люд виплекав у собі ідею святости царя, рабської покірливости його підданих. Він дав Івана Грозного, Петра й Миколу; він, цей наріц, був увесь час захоплений здобуттем нових земель, народів-націй. Він славив своїх царів—допомогав їм. І от 9. січня—наслідок всього цього... Цей день виразно й яскраво каже всім народам, населяючим Росію, що треба боротись,—спільно, дружно, а не прохати. Він каже, крім того, що боротьба за волю в межах Росії буде тим успішніща, чим менше на себе братиме московський люд, коли почне рятувати він сам себе, а не всіх Славян. Зі зростом прав інших націй буде падати величність царів, правителів...

В будучині ждемо ми нової, великої революції... Невідомо, до чого приведе вона. Треба бажати, щоби вона зтриснула все те панство до самих підвалин, щоби не оставила „камєня на камєню.“

Але нам Українцям ще більше бажано, вийти раз на завше з цієї тюрми, щоби не чекати знов того, що було. Чим скорше станеть ся те, що Росію розібють, чим більша частина наших земель опинить ся по-за Росією, тим легше для нас, для Москалів, для всього людства. Це буде найкращим ліком для великої та дурної Росії. „Велика й славетна“ Росія згнила; її треба розвалити, бо в ній тяжко дихати...

Сьогодні святкуємо ми цей невеселий для всіх покривджених, обікрадених день; згадуємо московсько-російський лад та його наслідки. Нехай живе почуття єдности й братерства між нами, а до катів—ненависть і помста.

Прийде час, коли на всіх злочинах наших ворогів повстане дійсна воля—не випрохана, а здобута.

Кубанець.

Віче. 22. (9). січня в салі Народного Дому, в день 12-ти роковин розстрілу робочих в Петербурзі в 1905 році, відбуло ся політичне віче, улажене т-вом „Воля“.

Не дивлячись на холод, в салю зібралось далеко понад 600 люда. Зібрали ся, щоб згадати безвинно загинувших. Прийшли також орхестра й хор.

Після короткої промови т. С., в котрій він пригадав, як московський цар Микола II вітав своїх прохачів, залунали звуки жалібного маршу: „Ви жертвою в бою нерівним лягли“...

Після сього виступали один за другим до 12 промовців, як із числа членів т-ва „Воля“, так і слухачів, що зійшлись на віче. Кожен находив багато темних, огидливих сторін царя та його правительства, змальовував гірке й невідрадне положення російських народів.

Деклямувались вірші, читались відозви.

Один з таваришів, знесилений роками і тягарями життя, розповів про те, як його разом з другими цар, провозаючи на японську війну, обіцяв по повероті нагородити, але нічого не дав крім цяцьки—„хреста“.

Всім ясно, що нема у Миколи II милости ні до салдат, ні до жінок і дітей, а обіцянки його ніщо.

Ввесь час дріжала заля від гучних оплесків, що неслись у слід промовцям, та пісень. Співали під орхестру: „Не пора, не пора“, „Шалійте кати“ „До волі з неволі“, „Ой на горі Січ іде“ та інші.

В кожного в очах горіла готовність до боротьби за право й волю, чулись прокльони московському деспоту, царю Миколі. Кінчилось віче дружним співом: „Ще не вмерла Україна“.

Жолудь.

ВІЙНА.

(від 18. до 23. січня 1917. р.)

Англійсько-французький фронт.

Боротьба артилерією на різних місцях—без значіння. Свіжо наступають Французи в Льотарінгії над каналом Рейну.

Румунсько-семигородський фронт.

Далі йде бій коло Сузіта, Казіну та над Серетом. Над Серетом взяли Німці укріплений причілок Нанешті. Росіяни втратили 955 людей. Над цілим Серетом розвинула ся велитенська битва. Росіяне зрозуміли, що як втратять сю лінію, то уся Бесарабія пропаде, а за нею Галичина. Росія стягнула всі резерви в ту сторону; найбільше наступають вони на полудневу Молдавію, де кипить неустанна боротьба всіми силами.

Український фронт.

На схід від Нельниці, на Волині, вдерли ся Німці у російські окопи, взяли 1 офіцера, 109 людей, один скоростріл і один міномет.

Вісти з Росії й зі світа.

МІНІСТЕРСЬКА КРИЗА В РОСІЇ.

Враз з Треповом вручили просьбу одимісію (відставку) міністер фінансів Барк, Покровський і шеф царського цивільного кабінету Тареев під видом, що не мають вигідного співробітництва правительства з Думою; поки лишаєть ся Протопопов міністром внутрішніх справ. На місце міністра війни Шуваєва іменовано шефа ген. штабу генерала Беляєва. Помічника міністра внутріш. справ, кн. Волконського звільнено у відставку.

Отже вандрують міністри в Росії, як маріонетки в театрі.

ВНУТРІШНЕ РОЗЛАДДЄ В РОСІЇ.

„Русское Слово“ пише останніми днями так: Не з усмішкою, але з неохотою і нудьгою приглядаєм ся поведенню правительства. Вічна зміна міністрів, указів, заяв є ознакою теперішнього курсу правління. Ніякий вищий чиновник не знає, чи його завтра не покличуть на становище міністра желізниць, або на оберпрокурора синоду, чи на міністра заграничних справ; і йому грозитиме небавом відставка. Все крутить ся в крузі і ніде не находить ся точка опертя. Щораз слабше правління поборює всіми видуманими способами кожде користне для загалу стремління. Стало ясным до невиносимости, що правительство само не може направити внутрішнього розладу. Російське державне судно (човен) є розбите, і треба всіх сил, щоби його вратувати. Як довго нема довіря народу до його, всі зусилля є даремні—виратувати Росію з тої сліпої улиці, в яку вона увігнала ся. Як довго система є стара,—це зовсім байдужно хто є міністром.

АНГЛІЙСЬКІ ЧАСОПИСІ ПРО БЕЗЛАДДЄ В РОСІЇ.

Англійські часописі обговорюють внутрішню політику Росії і уважають призначення реакціонерів на видні місця правительства за маневр—це є напад з фланку на Думу, яка має зібрати ся 25. січня с/р. В тій ціли скріплено реакційне крило „Совета“ і поставлено президента і заступника Щегловітова та Дейтріха. Серед суспільства проявляєть ся неохота і недовіре, а міністрові просвіти Ігнатієву, що уступив, заявляють публично свою симпатію (співчуттє). Обговоренням внутрішнього розстрою в англійських часописах хоче Англія приспішити розвій подій у Росії і помогти лібералам, приятелям Англії.

НОВА БЕСІДА МІЛЮКОВА.

Мілюков мав бесіду такого змісту: Темна сила ще не побіджені. Ми перейшли від оборони до наступу і мали успіх. Чорна партія вика-

зує смілість, якої ніколи не мала. Пітіріма відзначають, Рубінштейна увільняють з тюрми, Манусевича, Мануїлова увільняють від слідства. Але ми не попустимо. Боротьбу треба вести до кінця. Положення стає гірше, як коли небудь. Ми не потребуємо ніякого міністра з реакційної резерви. Вони є причиною сего, що ми тратимо віру в перемогу. Мої панове, ми живемо в страшній годині Росії.

ПРЕДЛОЖЕННЯ ОКРЕМОГО МИРА З РОСІЇ.

„Утро Росії“ доносить, що Болгарія дала правительству до розуміння, що Росія готова зробити уступки Болгарії в Македонії і в Добруджі, як що вона приступить до окремого миру з почвирним порозумінням. Але поки що—нема послуху в Болгарії. Таку саму пробу робить правительтво в Турції, щоби її відтягнути від війни.

РОЗРУХИ В ЯССАХ (В РУМУНІЇ).

В Яссах зібралося коло чверть мільона втікачів, які грабують лавки і заможних людей на улиці. Як хто опирається, кричать: „Ви нас втрутили в нещастя“ і убивають. Сенаторові Пультінеану подерто на улиці одіне. Публично побили президента російсько-румунської ліги й агітаторів, що хотіли успокоїти народ. Народ голодує, одержує від російської влади, яка там настала, тільки кукурузянку.

НЕДОСТАЧА РОБОЧИХ В РОСІЇ.

Через Англію замовила Росія 30,000 робітників в Китаї—та Китай не хоче пустити їх до Росії; російський посол в Японії замовив 10,000 Корейців. Багато спроваджено Гіндусів до Харбіна, щоби їх ужити в Москві у торговельних заводах.

ДОРОЖНЕЧА В ОДЕСІЇ.

Співробітник „Temps“ оповіщує про надзвичайну дорожнечу в Одесі, яка є наслідком напливу втікачів-Румунів.

НАСТРІЙ У ФРАНЦІЇ.

„Berliner Tageblatt“ містить звістку з Швейцарії: перебуваюча там зараз особа зі Скандинавії, котра перед цим жила у Франції, запевняє, що настрої у французькому народі є зовсім не війничий та що німецьке мирне пропозиція мало там великий вплив. Преса тамшня отже голосить не те, що думає й відчуває люд.

ПОДІЇ В ГРЕЦІЇ.

В англійських часописах є звістка, що грецьке правительтво прийняло ультиматум антант (четв. порозум.) і висловлює на далі свої мирні бажання. Алеж про те воно, замість того, щоб пересунути свої війська на полудневий кінець, як догодили між иншим союзники, перевозить їх на північ. Гадають, що це викличе нові великі непорозуміння.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ РАДИ В ПОЛЬЩІ.

Польська новоутворена державна рада видала відозву до народу, в котрій підкреслюється велика історична подія—відбудова королівства, та закликається всіх горожан до спільної праці.

З ЗАНЯТОГО НІМЕЧЧИНОЮ РОСІЙСЬКОГО ТЕРЕНУ.

СТРИЧА НОВОГО РОКУ.

Часопис „Notan“ подає, що віленські Білорусини упорядкували сього року симпатичну стричу нового року в „Білоруськім клубі“.

Коло 9. години почали збирати ся запрохані гості, у тім числі, крім инших, і представники Українців. Під проводом п. Олехновича почало ся кабаре: білоруські та литовські артистки й артисти й інші гості, хто як міг і хотів, виступали зі співами і деклямаціями в білоруській, українській, литовській і польській мовах. Горячі привітання знайшли виступи п. Боровського, який співав до білоруськи та по українськи. Коли годинник почав бити 12, всі відспівали білоруські і литовські національні гимни. Після почали ся охочі танці. Веселі забави тривали аж до ранку.

Вечір лишив у всіх гостей дуже добре враження.

УВ'ЯЗНЕННЯ МІЛЮКОВА.

З Цюриху доносять: Провідника кадетів Мілюкова ув'язнено. В Росії триває внутрішня велика криза.

З РОБІТНИЧИХ КОМАНД.

Т. т. робітничої команди Lutzellinden № 6136 повідомляють нас, що вони створили у себе український гурток під назвою „Надія“. Відбули ся перші організаційні збори, на яких вибрано голову, секретаря і скарбника гуртка. Зборами зазначено було гарне відношення німецьких господарів до Українців. На зборах згадали великого поета Т. Г. Шевченка, який пробудив свій народ, указавши, хто ми є й яка наша дорога до кращого життя. Щоби зазначити пам'ять і вдячність Пророку України, збори зложили 3 мар. 50 фен. на украсу його могили над Дніпром.

Гурток прохає надалі звати їх команду: Lutzellinden, гурток „Надія“, № 6136.

Щиро вітаємо товаришів та бажаємо як найкращого успіху в організаційному життю й на командах!

Своєю жертвою Ви поклали першу цеглину на симпатичну ціль, але для якої треба здобути Україну, здобути право шанувати своїх національних героїв на своїй землі.

Хай же скоріше приходить та пора!

Звіти з робітничих команд.

28 XII.

Досі обїздив 4 команди з 20-ма люда. Всї добре поінформовані в українській справі. Давно вже не були в таборі (по року), цікавлять ся тим, що робить ся. Часописей не одержують. Виклади, читання дуже радо слухають. Скарг великих нема, усї незначні залагоджують ся на місті. Утечі були на одній команді—більш з нудьги, ніж від нужди. Бегляйтман дуже гарний чоловік, розуміє українську справу й допомагає багато в роботї. Мова дасть ся легко. Відношення Німців взагалі дуже добрі.

Муж довіря Г-но.

Таборова книгарня

має слїдуючі книжки, які можна виписувати на робітничі команди через редакцію:

Календар на 1917 р. (Памяткова книжка)			
С. В. У. з 103 малюнками . . .	1 м.	—	"
Т. Шевченко. Кобзар 1 ч. в оправі . . .	1 "	—	ф.
. . . 2 ч. в оправі . . .	1 "	—	"
Б. Барвінський. Звідки пішло імя			
Україна? . . .	—	"	5 "
М. Возняк. Наша рідна мова . . .	—	"	5 "
Памяти Івана Франка . . .	—	"	40 "
Краснов. Що тепер діеть ся в Росїї? . .	—	"	5 "
Олександр Скоропис. Значінне самостій-			
ної України для европ. рівноваги . . .	—	"	5 "
Іван Крипякевич. Українське військо			
(з малюнками) . . .	—	"	10 "
М. Лозинський. Галичина в життїю			
України . . .	—	"	15 "
Л. Полуботок. З минулого . . .	—	"	5 "
Дїдова казка . . .	—	"	5 "
Видання полонен. Захальвна книжочка. —			
Як опредїлити вагу живої			
худоби . . .	—	"	15 "
. . . Т. Шевченкові в 102			
роковини його уродин . . .	—	"	10 "
. . . Мод. Менцінському . . .	—	"	5 "
Заклинський. Що треба знати кождому			
Українцеві? . . .	—	"	5 "
. . . Світогляд І. Франка . . .	—	"	5 "
Б. Лепкий. З історїї української літера-			
тури . . .	—	"	10 "
І. Шишманов. Роля України в болгарсь-			
кім відродженню . . .	—	"	5 "
Видання С. В. У. Наша пісня . . .	—	"	15 "
. . . Українські колядки . . .	—	"	5 "
Орест Кириленко. Українці в Америці . .	—	"	15 "

С. Томашівський. Церковний бік українсь-			
кої справи . . .	—	"	5 "
Льонгін Цегельський. Русь-Україна, а			
Московщина-Росія . . .	—	"	30 "
Полїглот Кунце. Русин-Українець в Німеч-			
чинї (розмови) . . .	—	"	50 "
М. Грушевський. Як жив український на-			
род (з малюнками) . . .	—	"	25 "
В. Гнатюк. Національне відродженне ав-			
стро-угорських Українців . . .	—	"	20 "
Іп. Бочковський. Фінляндія та фінляндсь-			
ке питання . . .	—	"	30 "
Євген Левицький. Листи з Німеччини . .	—	"	20 "
Видання-загально-української культурної			
ради. Слово о полку Ігоревім . . .	—	"	20 "
М. Богданович. Білоруське відродженне .	—	"	10 "
Святе письмо нов. завіту (Євангелія) . .	1 "	—	"
Онуфрій Солтис. Буквар для самоуків			
в оправі . . .	—	"	50 "
Онуфр. Солтис. Буквар для самоуків			
без оправы . . .	—	"	30 "
Богдан Лепкий. Чекає нас велика річ.			
з 10 образками.	—	"	20 "

Адреса редакції: Wetzlar. Unterrichts-Ausschuss. Lagerzeitung.

ЖЕРТВИ.

На памятник помершим товаришам.

В Комїтет по будові памятника поступило кружечного збору в таборівї чайні 5 мр. 5 ф.

Через Редакцію: з робітничої команди Bergshausen від т.т. ММ. 22016 — 15 фн., 22802 — 10 фн., 22599 — 50 фн., 22604 — 10 ф., 4877 — 20 фн., 4875 — 15 фн., 22856 — 20 фн., 5991 — 50 фн., 1508 — 10 фн., разом 2 мр., з яких на памятник помершим т.т. 1 мр. 80 фн., „ Редакцію . . . . . — „ 20 фн.,

Від т.т. робітничої команди Wüstwilleroth № 1960 через т. Ткаченка . . . . . 11 мр. 60 фн.

На Редакцію.

Від т. А. Ц-ча робітничча команда № 1960 — 1 мр.

На волинські школи.

Від т.т. робітничої команди Kleiwit. 4 мр.

Переписка Редакції.

Т-шу Журбі. Ваш „жарт“: „І шевці допомагають про-світі“ с не до речі й недотепний.

Т-шу Веселому. Ваші дописи мають багато почуття, але вони с необроблені. Пишіть ще.

Т-шу Ма-ко. Статя Ваша „Чим стане Румунїя для України“ не буде надрукована; треба щось ґрунтовнішого до такої теми.

Т-шу Ем. П-ка. Веїх книжок, які Ви просите, у нас немає на продаж; посилаємо ті, що є. Для робітничих ко-манд уладжують ся мандрівні бібліотечки, які й до Вас бу-дуть приходити для користання без плати.

Т.т. роб. ком. Кляйнівт. Ми одержали від Вас 4 марки жертв „на росходи рідної України“, які передаємо на українськї школи на Волині.